УДК: 35

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-9\(15\)-207-216](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-9(15)-207-216)

Прав Юрій Григорович доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту, Університет новітніх технологій (за сумісництвом), вул. Метробудівська, 5А, м. Київ, 03065, тел.: (067) 273-95-33, e-mail: vseгда_prav@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-0701-9479>

ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Анотація. Способи та засоби, за допомогою яких держава «моніторить» прозорість та гласність у сфері грошово-фінансового обігу, різняться за своїм стилем. Отже, контроль та нагляд у даній сфері — явище комплексне.

Потрібно відмітити, що будь-який державно-управлінський недолік держави прямо впливає на побудову соціально-економічної політики. Наприклад, в Україні до подібних негативних факторів відносять недосконалий політичний процес та методологічно-політичні неточності.

Логічно додати, що доскональність економічних відносин — це результат злагодженої роботи політико-економічного, правового та соціально-урядового механізмів. Через це, у дослідженні важливо зробити акцент на прикладах ЄС та США як економічно стабільних державах з відкритими фінансово-прибутковими показниками.

Також, аналізу та порівняння із підходами Європи та Сполучених Штатів Америки потребує закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» № 877-V від 05.04.2007 р. (редакція від 27.05.2021 р.), де визначено основи державно-управлінських процесів фінансового моніторингу.

З точки зору фінансово-економічної теорії, важливо провести моніторинг рівня правового забезпечення фінансових відносин. Конституція України, Господарський кодекс, Кодекс адміністративного судочинства України — додаткові елементи єдиної державної системи економіки. Оскільки призначення останньої — прозоре використання економічних ресурсів, важливо дослідити положення нормативно-правових актів на предмет галузевості, дієвості та ефективності.

Ключові слова : контроль та нагляд, моніторинг, державне управління економікою, регулювання економічних відносин, грошово-фінансовий обіг, концепти Європейського Союзу, нормативне регулювання в Україні.

Prav Yurii Hryhorovych Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Public Administration and Information Management of the University of New Technologies (part-time), Metrobudivska St., 5A, Kyiv, 03065, tel.: (067) 273-95-33, e-mail: vseгда_prav@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0003-0701-9479>

STATE-MANAGEMENT INSTRUMENTS OF ECONOMIC RELATIONS REGULATION

Abstract. The ways and means by which the state "monitors" transparency and publicity in the sphere of monetary and financial circulation differ in their style. Thus, control and supervision in this area is a complex phenomenon.

It should be noted that any public administration shortcoming of the state directly affects the construction of socio-economic policy. For example, in Ukraine such negative factors include imperfect political process and methodological and political inaccuracies.

It is logical to add that the perfection of economic relations is the result of coordinated work of political-economic, legal and socio-governmental mechanisms. Because of this, it is important in the study to focus on the examples of the EU and the US as economically stable countries with open financial and profitable indicators.

Also, the Law of Ukraine "On Basic Principles of State Supervision (Control) in the Sphere of Economic Activity" № 877-V of April 5, 2007 (as amended on May 27, 2021) requires analysis and comparison with the approaches of Europe and the United States of America. the bases of state-administrative processes of financial monitoring are determined.

From the point of view of financial and economic theory, it is important to monitor the level of legal support of financial relations. The Constitution of Ukraine, the Commercial Code, the Code of Administrative Procedure of Ukraine are additional elements of the unified state system of economy. Since the purpose of the latter is the transparent use of economic resources, it is important to examine the provisions of regulations on industry, efficiency and effectiveness.

Keywords: control and supervision, monitoring, state management of economy, regulation of economic relations, monetary and financial circulation, concepts of the European Union, normative regulation in Ukraine.

Постановка проблеми. Сучасний стан політико-економічної та соціальної глобалізації вимагає від держав вмілого та своєчасного реагування на відповідні виклики. Так, базові елементи управління економікою (контроль та нагляд) застосовуються в Україні «за буквою закону», проте нормотворча статичність не дозволяє додати процесу фінансового моніторингу ефективності.

Порівняння із країнами Європи в даному випадку є більш, ніж доречним. Яскравим прикладом може слугувати управління підприємствами в ЄС, що

відбувається на засадах законодавчої, виконавчої та контролюючої компетенції. Соціально-економічна система, при цьому, підлаштовується під зовнішні фактори, як-от : погіршення / зміна кон'юнктури ринку, впровадження ринкового контролю, корпоративізація приватного сектору тощо. З точки зору перспективи, подібні ітерації є потрібними для державно-управлінського апарату України — в першу чергу, задля створення позитивного економічного карт-бланшу.

Одночасно, потребує детального аналізу проблематика законодавчої мобільності та нормативної культури вітчизняного законодавця. Між Основним законом, профільним законом України № 877-V від 05.04.2007 р. (редакція від 27.05.2021 р.) та дотичними кодексами (ГК України, КАСУ) відсутня концептуальна спорідненість, що чинить негативний вплив на розуміння фінансового законодавства суб'єктами господарювання. Проблема правової або політичної культури — ледь не ключовий елемент «міскомунікації» державно-приватного сектору щодо фінансових питань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження державно-управлінських інструментаріїв регулювання економічних відносин є предметом наукового інтересу вітчизняних та зарубіжних науковців. У контексті наукового аналізу необхідним буде згадати науковий доробок В. Бодрова, К. Вайса, В. Романова, В. Зуєва, К. Кілвіца, Дж. Братона, М. Бюхс та інших.

Мета статті — дослідити державно-управлінські інструменти регулювання економічних відносин на прикладі України, країн-членів Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки.

Виклад основного матеріалу. Відтак, регулювання економічних відносин державою — сукупність владно-урядових дій щодо впровадження сучасної, ідеологічно грамотної системи фінансової прозорості. Приміром, в Україні відповідальним органом у даній сфері визнається Антимонопольний комітет України (АМКУ), що не лише здійснює контроль та / або нагляд, але й попереджує настання економічно несприятливих наслідків внаслідок різноманітної монополізації ринку суб'єктами господарювання.

Відповідно до офіційного сайту Мінекономіки, компетенція даного органу включає у себе ризикову перевірку суб'єктів господарювання на предмет дотримання фінансово-економічного законодавства. Крім того, попередження як вид покарання відтепер превалює над санкцією [1].

Стан справ у ЄС, відтак, суттєво відрізняється від ситуації в Україні, котру означено вище. Так, коло компетентних у фінансово-економічній сфері органів у Європі є куди більш широким : Рада ЄС, Єврокомісія, профільні Комітети ЄС (Комітет з питань зайнятості, Комітет з питань економічної політики, Комітет з питань соціальних справ, Економічний комітет, Фінансовий комітет тощо). Будь-які ітерації повинні пройти «схвалення» Єврокомісією. Необхідно зазначити, що даний підхід максимально унеможливорює урядово-управлінську незлагодженість та можливі негативні наслідки (повна або часткова неефективність інструментів регулювання економіки) [2].

В Україні досить ефективним методом регулювання економічних відносин виступає запровадження аудиту. Даний концепт фігурує у Господарському кодексі України. Подібна діяльність визначається як унормовані дії компетентних органів щодо економічного аудиту та / або аудиту фінансової звітності.

В той же час, у ЄС відповідальним за контролінг національного бюджету органом є Рахункова Палата, котру було створено ще у 1975 році. До компетенції органу віднесено перевірку рахунків Європейського співтовариства, проведення незалежних аудиторських перевірок бюджету Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) та / або Європейського Союзу загалом (ЄС). У законі України «Про Рахункову палату» № 576-VIII від 02.07.2015 р. (редакція від 05.08.2021 р.) компетенцію даного органу визначено у розрізі контролю за надходженням та використанням коштів, що спрямовуються до Державного бюджету України. Відтак, фінансовий моніторинг є стилістично схожим (за нормативним концептом), проте досвід управління в ЄС ставить дану систему на більш високий щабель владно-управлінського розвитку [3].

Враховуючи тенденцію до проєвропейського (євроатлантичного) перепрофілювання державних механізмів в Україні, починаючи із 2014 року, доцільно згадати про нововведення у вигляді гіпотетичного створення інституту громадських Рад з питань державного нагляду (контролю). Дана концепт-ідея логічно продовжує положення статті 42 Конституції України, котрою кожному гарантується право на здійснення господарської діяльності. Більше того, фактор громадської залученості — відсилка до ідеалів Європейського співтовариства. Як відомо, лейтмотивами останнього визнається надання сприятливих умов для персонального розвитку в будь-яких сферах (фінансово-економічна, політико-соціальна, контрольно-урядова тощо).

Наступним управлінським недоліком, що частково заважає Україні покращити показники у сфері економічного регулювання, є нестабільність та невизначеність політичної системи загалом. Напротивагу, Європейський Союз завжди визнається «політією», себто системою певних норм, принципів та уявлень ефективного управління. Наприклад, Рада ЄС вирішує будь-яке фінансово-економічне питання лише за згодою 27 сторін-учасників Союзу, чим підкреслюється демократизм волевиявлення сторін та акцентуація на отриманні позитивного урядового результату. Дослідник Ж. Делор вважає, що яскравим послідовником окреслених механізмів економіко-фінансового контролю є Республіка Німеччина, де Бундесрат уповноважений прийняти рішення лише за його погодження представниками земель (як складових федерації) [4].

Поміж тим, регулювання економіки певної держави зазвичай відбувається за сталими критеріями. Найчастіше застосовується пряме регулювання (бюджетне фінансування, кошторис дохідно-витратної частини, цільові програми, створення інвестиційних та / або амортизаційних фондів). При цьому, для більшості країн-членів ЄС розповсюдженим є використання методів непрямого впливу на економічні відносини — в такому випадку, держава не вивчатиме фінансово-

економічні показники певного суб'єкта господарювання, а лише перевірятиме такі на відповідність цільовим економіко-політичним індикаціям.

Як зазначає С. Мочерний, важливе значення для формування «здорового» та відкритого ринку економіки має культивування адміністративних методів. До них, зокрема, віднесено заборону, дозвіл або примус як інструменти балансування інтересів державного (органи влади) та приватного (суб'єкти господарювання) секторів. При цьому, розповсюдженням є використання санкцій, штрафів або ліцензій як засобів стримування від незаконної фінансової діяльності. Потрібно відзначити, що більшість із вказаних постулатів «реалізовано» в Україні лише на папері — причина у закостенілості законодавства [5].

До важливих елементів регулювання економічних відносин також варто віднести формування економіко-стратегічного балансу. Згідно із позицією Д. Стеченко, обов'язковим елементом зазначеного процесу є створення фінансово-матеріальних стимулів (раніше згадані — державне замовлення, інвестиційне планування, грошово-фінансові виплати тощо) задля стимулювання «чесного та відкритого» економічного ринку. Останній, в свою чергу, створюється саме суб'єктами господарської діяльності [6].

Необхідно відзначити, що регулювання економічних відносин повинно спрямовуватись на реагування щодо змінних, гнучких та динамічних обставин сучасності — та компіляцію соціально-економічної системи до подібних умов. Подібної думки притримуються Л. Ходов та А. Булатов. Останній, в свою чергу, наголошує на «типовості» фінансово-економічних заходів, тобто їх визначеності та впорядкованості. Відтак, мобільність та концептуальність — ідеї для покращення економічних відносин в Україні [7].

У контексті досконалості регулювання економічних відносин, варто згадати приклад Швеції, де високого рівня розвитку набула науково-технічна, інноваційна та інвестиційна політика держави. Таким чином, сектор господарювання «вчиться» розвивати підприємництво та відтворювати виробництво. Активно розвиваються промислові підприємства — себто, держава сприяє створенню прозорого та ефективного державного сектору [8].

Описаному вище підходу кореспондують теоретичні погляди О. Бойко-Бойчука, котрий наголошує на обов'язковості регулювання економічних відносин на засадах застосування стимулів, важелів, організаційних структур та галузевих інститутів. Тобто, проблемою неефективного економічного регулювання необхідно займатися комплексно — і це основним завданням для управлінського апарату сучасної України [9].

Одночасно, процедурні аспекти регулювання економічних відносин базуються на певних принципових положеннях. До них можна віднести ієрархічну впорядкованість; багаторівневість; економіко-політичну самостійність; наукову ефективність та загально-локальний симбіоз політико-правових підходів. Додатково, вченою В. Гриньовою наголошено на необхідності створення погоджено-системних заходів у сфері державного регулювання

економікою, що базуватимуться на пріоритетному вирішенні поточних фінансових проблем та забезпеченні всебічного економічного розвитку [10].

Звертаючись до світового досвіду, на який варто звернути увагу владно-урядового апарату України, необхідно зупинитися на прикладі Великої Британії (Об'єднаного Королівства). Департамент Бізнесу, Інновацій та Навичок (Department for Business, Innovation & Skills) пропонує використовувати такі принципи економічного регулювання, як : забезпечення стабільності нормативно-правової бази та ефективного інвестиційно-сталого зростання; регулювання компетенції уряду, відповідальних органів тощо; формування успішних основ економічного регулювання, громадський моніторинг діяльності політиків тощо. Окрім цього, урядом Великої Британії висувається ряд обов'язків задля забезпечення дійсного рівня фінансового контролю. Застосовуються цільовий та універсальний підходи до застосування подібних ідеологій [11].

Можна відзначити, що для України було б важливим здійснити вибірково рецепцію певних фрагментів концепту фінансового управління, що є розповсюдженим на Туманному Альбіоні. Наприклад, сфера контролінгу за економічними показниками в Британії забезпечується незалежністю «економічних регуляторів» — експертів з питань моніторингу. Відповідальним органам гарантується повна незалежність, юридична рівність та самостійність під час виконання функцій. Політична ситуація в країні не впливає на прийняття регулюючими органами автономних рішень. Інструменти регулювання, що обираються «економічними регуляторами» у складі органів фінансового моніторингу, обираються автономно.

Крім цього, легітимність спеціальних уповноважених в сфері економічного управління Об'єднаного Королівства регламентується владою. Ключовий аспект : органи фінансового моніторингу не є залежним від органів державної влади, проте повинні здійснювати повноваження відповідно до нормативно-правової бази та під наглядом Парламенту і Державного контрольно-ревізійного управління (National Audit Office, NAO).

Можна припустити, що ідея компетентного регулювання фінансових відносин, їх перевірки та обробки інформації повинна відбуватися в Україні за окресленими вище критеріями. Влада — регулятор, координатор здійснення спеціальних функцій відповідними органами (наприклад, Рахунковою Палатою України). Принципи контролю і нагляду, попередження економічного свавілля та неприпустимість недобросовісної конкуренції може бути покладено на Антимонопольний комітет (АМКУ). Проте логічно, що всі органи повинні бути ієрархічно підпорядковані нормативам законодавства України.

Логічним також буде звернути увагу на приклад Швейцарії, де економічно-регулятивна політика виявляється у контролінгу фінансових ринків. Даний процес будується на концептах захисту особистості (кредиторів, інвесторів тощо), системній стабільності та підтримці необхідного рівня функціонування фінансових ринків. Державний секретаріат з питань міжнародних фінансів (SIF)

застосовує такі принципи моніторингу : обмін думками з представниками певних галузей (в контексті фінансових проєктів); здійснення аналізу «витрати – вигоди» із припущенням можливого економічного впливу від початку; оцінка «ex post» — перевірка ефективності існуючих правил експертами та необхідності (за наявності) дерегулювання або підсилення регулювання у галузі фінансово-економічного співробітництва [12].

Потрібно відзначити, що наведений вище підхід відзначається управлінською досконалістю. Через це, державно-управлінському апарату України було б доцільним звернути увагу на тріумфірат контролінгу із застосуванням попереднього аналізу, економічного процесу та перевірки ефективності наявних інструментів.

Саме процес аналізу — ключовий у формуванні сучасної політики економічного регулювання. Згідно із позицією С. Берга, влада повинна вірно тлумачити такі поняття, як ринок, прибуток, додаткова вигода, втрата дохідності. Уряд повинен контролювати поєднання суспільного інтересу з економічною теорією регулювання. Інший необхідний елемент — наявність ринкової влади — це дає можливість контрольно-моніторингових операцій через регулюючі органи [13].

Важливим елементом державного регулювання економіки є його функціональний склад. Л. Дідківська та В. Федоренко виділяють цільову (пріоритетні напрями розвитку вітчизняної економіки); стимулюючу (вплив на суб'єктів господарювання та контроль економічних процесів); нормативну (нормативно-правове підґрунтя «чесної» поведінки суб'єктів); коригуючу (розподіл ресурсів та нівелювання негативних факторів зовнішньоекономічного розвитку); соціальну (культивація суспільного блага, баланс приватних та публічних інтересів, соціальне гарантування, дохідний перерозподіл); контролюючу (контроль та нагляд у сфері державного управління економікою) парадигми фінансового моніторингу [14, 15].

В той же час, у Сполучених Штатах Америки федеральний уряд регулює економічні відносини різними способами. Критерій фінансового регулювання полягає у контролі за ціновою політикою. На практиці дана норма не дає можливість монополізувати (наприклад, електроенергетичним компаніям) власну позицію на ринку шляхом необґрунтованого підняття цін вище «розумного прибутку». Деякі підгалузі — вантажоперевезення та авіалінії — вважаються в США «саморегульованими».

Варто зазначити, що саме антимонопольне законодавство (Antitrust law) є тим державно-управлінським елементом в США, що дозволяє підсилити ринкові сили та заборонити види недобросовісного злиття та поглинання, що дестабілізували б фінансово-економічну систему країни.

Причина фінансового контролю над приватними компаніями в США — досягнення соціальних цілей, захист здоров'я та безпеки населення, підтримка чистого та здорового навколишнього природного середовища. Пов'язаним із економічним контролем є Управління з питань охорони праці (The Occupational

Safety and Health Administration), що здійснює захист робітників — особливо, в контексті гідної та своєчасної оплати праці. Подібні управлінські елементи — прояв законодавчої та нормативної зрілості, пов'язаної із реалізацією принципів правового та персонального верховенства, закладених Конституцією США [16].

Нарешті, нещодавно проведене Міжнародною організацією економічного співробітництва та розвитку дослідження (International Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) демонструє необхідність нормативного закріплення державно-управлінської ідеології задля гарного функціонування ринкового співтовариства, де суб'єкти господарювання будуть не лише досягати бажаного дохідного ефекту від провадження бізнесу, але й здійснюватимуть реалізацію соціальних цілей та виправдають бажання уряду [17].

На Рис. 1 представлено модель регулювання економічних відносин в Україні (з огляду на досвід країн-членів Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки).

Рис. 1. Модель регулювання економічних відносин в Україні (з огляду на досвід країн-членів Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки)

Висновки. Детальний аналіз державно-управлінських інструментаріїв регулювання економічних відносин в Україні та розвинених країнах світу (переважно — країни-члени ЄС та США) дозволяє зробити висновок про складність та комплексність даного механізму. Соціальна налаштованість на досягнення бажаного економіко-фінансового ефекту — один із підходів Європи, що варто було б запозичити вітчизняному владному апарату [18]. Окрім того, варто говорити про розвиток субсидіарних елементів фінансового моніторингу : незалежність експертів, управлінський баланс, стратегічне планування та концептуальне балансування коригуючих заходів у галузі економіки.

Література:

1. Зміни до законодавства України в сфері державного нагляду (контролю) // Мінекономіки (веб-сайт) // Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=c5828ae4-1e54-4fb5-8a04-f3010e7fbaf3&title=ZminiDoZakonodavstvaUkrainiVSferiDerzhavnogoNagliadu-kontroliu-&isSpecial=true>
2. Buchs, M. How legitimate is the Open method of Co-ordination // Journal of Common Market Studies, 2008. — p. 765 – 786
3. Закон України «Про Рахункову палату» № 576-VIII від 02.07.2015 р. (редакція від 05.08.2021 р.) // Відомості Верховної Ради // Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>
4. The Presidency of the European Commission under Jacques Delors : The Politics of Shared Leadership // St. Antony's Series, Oxford, 1999. — 219 p.
5. Мочерний С. В. Економічна теорія: навчальний посібник / С. В. Мочерний, 2009. — 640 с.
6. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки: навчальний посібник / Д. М. Стеченко. — К.: Знання, 2007. — 271 с.
7. Ходов Л. Г. Основы государственной экономической политики: Учебник / Л. Г. Ходов, 2007. — 332 с.
8. Economy of Sweden : Britannica // Режим доступу : <https://www.britannica.com/place/Sweden/Economy>
9. Бойко-Бойчук О. В. Механізми державного управління: модель / О. В. Бойко-Бойчук. — Режим доступу : https://concept.at.ua/_ld/0/34_____.pdf
10. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки підручник / В. М. Гриньова. — К. : Знання, 2008. — 398 с.
11. Principles for Economic Regulation : BIS (Department for Business, Innovation and Skills), Great Britain // Режим доступу : https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/31623/11-795-principles-for-economic-regulation.pdf
12. Financial Market Regulation : State Secretariat for International Finance (SIF) // Режим доступу : <https://www.sif.admin.ch/sif/en/home/finanzmarktpolitik/finanzmarktregulierung-und-aufsicht-.html>
13. S. V. Berg Fundamentals of Economic Regulation : Florida, USA // Режим доступу : https://regulationbodyofknowledge.org/wp-content/uploads/2013/03/Berg_Fundamentals_of_Economic.pdf
14. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки : навчальний посібник / Л. І. Дідківська Л. С. Головка, 2006. — 213 с.
15. Федоренко В. Г. Політична економія : підручник / В. Г. Федоренко, О. М. Діденко, М. М. Руженський, 2008. — 487 с.
16. Regulation and Control in the U. S. Economy : Thought Co, by M. Moffat, from 27.01.2020 // Режим доступу : <https://www.thoughtco.com/regulation-and-control-in-the-us-economy-1147549>
17. Regulation and the Economy : The Relationship & How to Improve It : Committee for Economic Development (CED), from 27. 09. 2017 // Режим доступу : <https://www.ced.org/reports/regulation-and-the-economy>
18. Стрюков, В. (2020). УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЮ КОМПЕТЕНЦІЄЮ СЕРЕДНЬОГО МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ. Економіка та суспільство, (22). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-58>

References:

1. Zmini do zakonodavstva Ukraïni v sferi derzhavnogo nagljadu (kontrolju) // Minekonomiki (veb-sajt) // Rezhim dostupu : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=c5828ae4-1e54-4fb5-8a04-f3010e7fbaf3&title=ZminiDoZakonodavstvaUkrainiVSferiDerzhavnogoNagliadu-kontroliu-&isSpecial=true>
2. Buchs, M. How legitimate is the Open method of Co-ordination // Journal of Common Market Studies, 2008. — p. 765 – 786
3. Zakon Ukraïni «Pro Rahunkovu palatu» № 576-VIII vid 02.07.2015 r. (redakcija vid 05.08.2021 r.)// Vidomosti Verhovnoï Radi // Rezhim dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>
4. The Presidency of the European Commission under Jacques Delors : The Politics of Shared Leadership // St. Antony's Series, Oxford, 1999. — 219 p.
5. Mochernij S. V. Ekonomichna teorija: navchal'nij posibnik / S. V. Mochernij, 2009. — 640 s.
6. Stechenko D. M. Derzhavne reguljuvannja ekonomiki: nachal'nij posibnik / D. M. Stechenko. — K.: Znannja, 2007. — 271 s.
7. Hodov L. G. Osnovy gosudarstvennoj jekonomicheskoy politiki: Uchebnik / L. G. Hodov, 2007. — 332 s.
8. Economy of Sweden : Britannica // Rezhim dostupu : <https://www.britannica.com/place/Sweden/Economy>
9. Boïko-Boïchuk O. V. Mehanizmi derzhavnogo upravlinnja: model' / O. V. Boïko-Boïchuk. — Rezhim dostupu : https://concept.at.ua/_ld/0/34_____.pdf
10. Grin'ova V. M. Derzhavne reguljuvannja ekonomiki pidruchnik / V. M. Grin'ova. — K. : Znannja, 2008. — 398 s.
11. Principles for Economic Regulation : BIS (Department for Business, Innovation and Skills), Great Britain // Rezhim dostupu : https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/31623/11-795-principles-for-economic-regulation.pdf
12. Financial Market Regulation : State Secretariat for International Finance (SIF) // Rezhim dostupu : <https://www.sif.admin.ch/sif/en/home/finanzmarktpolitik/finanzmarktregulierung-und-aufsicht-.html>
13. S. V. Berg Fundamentals of Economic Regulation : Florida, USA // Rezhim dostupu : https://regulationbodyofknowledge.org/wp-content/uploads/2013/03/Berg_Fundamentals_of_Economic.pdf
14. Didkivs'ka L. I. Derzhavne reguljuvannja ekonomiki : navchal'nij posibnik / L. I. Didkivs'ka L. S. Golovko, 2006. — 213 s.
15. Fedorenko V. G. Politichna ekonomija : pidruchnik / V. G. Fedorenko, O. M. Didenko, M. M. Ruzhens'kiĭ, 2008. — 487 s.
16. Regulation and Control in the U. S. Economy : Thought Co, by M. Moffat, from 27.01.2020 // Rezhim dostupu : <https://www.thoughtco.com/regulation-and-control-in-the-us-economy-1147549>
17. Regulation and the Economy : The Relationship & How to Improve It : Committee for Economic Development (CED), from 27. 09. 2017 // Rezhim dostupu : <https://www.ced.org/reports/regulation-and-the-economy>
18. Strjukov, V. (2020). UPRAVLINNJa PROCESOM FORMUVANNJa KOMUNIKATIVNOJu KOMPETENCIEJu SEREDN"OGO MEDICHNOGO PERSONALU. Ekonomika ta suspil'stvo, (22). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-58>